

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania M. B.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
o rentę rodzinną,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 11 września 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 1 marca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

M. B., reprezentowany przez opiekuna prawnego, zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 1 marca 2018 r., sygn. akt III AUa (...), zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 12 stycznia 2017 r., sygn. akt IX U(...), i oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. odmawiającej przyznania prawa do renty rodzinnej.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił: 1. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 68 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), polegające na błędnej wykładni wymienionych przepisów i nieuzasadnionym przyjęciu, że wszelkie schorzenia, przypadłości, sytuacja socjalna i linia życia M. B., szczegółowo opisywane w toku postępowania,

nie świadczą o całkowitej niezdolności do pracy we wskazywanym okresie, to jest przed dniem 31 stycznia 1999 r.; 2. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, polegające na niezastosowaniu tego przepisu do spornego okresu życia M. B., to jest do okresu przed dniem 31 stycznia 1999 r., chociaż już wówczas wnioskodawca był całkowicie niezdolny do pracy, a fakt, że podjął bezskuteczne próby krótkotrwałego zatrudnienia, tylko potwierdza tę trwałą niezdolność.

W drugiej podstawie kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. polegające na całkowitym pominięciu i nieustosunkowaniu się do dowodu złożonego w toku postępowania apelacyjnego, to jest orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 1 sierpnia 2017 r., w świetle którego całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej - chociaż wnioski te dają asumpt do przyjęcia, że w okresie przed dniem 31 stycznia 1999 r. mogły przynajmniej zaistnieć okoliczności wpływające lub determinujące całkowitą niezdolność do pracy, które to uchybienia miały istotny wpływ na wynik sprawy.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na to, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zdaniem skarżącego, istotnym zagadnieniem prawnym wymagającym zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy jest problem, czy ocena niezdolności do pracy na charakter ściśle prawny i może jej dokonać wyłącznie Sąd (jak uznał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 maja 2008 r., w sprawie I UK 356/07), czy też - jak wskazał w zaskarżonym orzeczeniu Sąd Apelacyjny w (...) (str. 6 uzasadnienia zaskarżonego wyroku) „ocena niezdolności do pracy wymaga wiadomości specjalnych i musi znaleźć oparcie w dowodzie z opinii biegłych posiadających odpowiednią wiedzę medyczną adekwatną do rodzaju schorzeń osoby zainteresowanej)”. Ten właśnie Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie co do zasady tylko na opinii biegłych, bez odniesienia się do innych aspektów mających wpływ na

ocenę prawną. Jest to problem procesowy, przy okazji którego Sądy pierwszej i drugiej instancji przyjęły zupełnie różne stanowiska. Rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego będzie miało zarówno znaczenie dla praktyki sądowej, ale przede wszystkim dla rozpoznania oraz rozstrzygnięcia niniejszej skargi kasacyjnej.

W ocenie skarżącego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) jest rażąco krzywdzący dla M. B., albowiem postępowanie pierwszoinstancyjne utwierdziło go w przekonaniu (a również czy przede wszystkim - jego opiekuna prawnego), że nie ma podstaw, by pojawiające się wątpliwości rozstrzygać na korzyść skarżącego, w szczególności w kontekście całokształtu jego życia, problemów rodzinnych i zdrowotnych. Skarżący ma poczucie, że jego los powierzony został wyłącznie biegłym, podczas gdy ocena prawna powinna należeć do Sądu, który był obowiązany wziąć pod uwagę także inne elementy, w tym zwłaszcza poziom jego kwalifikacji zawodowych, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). M. B. jest osobą doświadczoną przez los i bez pomocy swojego opiekuna prawnego praktycznie pozbawioną środków do życia. Głębsza analiza materiału dowodowego pozwoliłaby uniknąć polegania wyłącznie na opinii biegłych - to znaczy zagwarantowałaby uwzględnienie ich wiadomości specjalnych, przy jednoczesnej dbałości o wszechstronną ocenę i zastosowanie właściwych przepisów, które to obowiązki spoczywały już wyłącznie na Sądzie. Powód znalazł się w sytuacji warunkowanej odmiennymi opiniami biegłych i dwoma zupełnie odmiennymi orzeczeniami sądów. Chociaż w analogicznych sprawach, odwołujących się przecież do czasu przeszłego, trudno uzyskać opinię definitywną, to kluczowe jest stwierdzenie, że niezdolność do pracy przynajmniej mogła powstać przed dniem 31 stycznia 1999 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151). Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest więc problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 268/17, LEX nr 2508639; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II CSK 685/17, LEX nr 2486833; z dnia 27 marca 2018 r., V CSK 517/17, LEX nr 2500453).

W judykaturze akcentuje się konieczność zasięgnięcia w sporach o rentę z tytułu niezdolności do pracy opinii biegłych lekarzy właściwych specjalności do oceny stanu zdrowia ubezpieczonych z punktu widzenia możliwości wykonywania zatrudnienia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 kwietnia 2007 r., I UK 304/06, LEX nr 898844; z dnia 8 maja 2008 r., I UK 356/07, OSNP 2009 nr 17 - 18, poz. 234; z dnia 5 czerwca 2008 r., III UK 9/08, LEX nr 494139; z dnia 3 września 2009 r., III UK 30/09, LEX nr 537018; z dnia 15 września 2009 r., II UK 1/09, LEX nr 574538; z dnia 13 października 2009 r., II UK 106/09, LEX nr 558589; z dnia 12 stycznia 2010 r., I UK 204/09, LEX nr 577813). Innymi słowy, opinia biegłych

dostarcza sądowi wiedzy specjalistycznej koniecznej do dokonania oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie rentowe, w tym rodzaju występujących schorzeń, stopnia ich zaawansowania i nasilenia związanych z nimi dolegliwości, stanowiących łącznie o zdolności do wykonywania zatrudnienia lub jej braku. Dlatego ocena niezdolności do pracy w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych musi znaleźć oparcie w dowodzie z opinii biegłych posiadających odpowiednią wiedzę medyczną adekwatną do rodzaju schorzeń ubezpieczonego, stopnia ich zaawansowania i nasilenia związanych z nimi dolegliwości, stanowiących łącznie o zdolności do wykonywania zatrudnienia lub jej braku. W świetle tego stanowiska oczywiste jest, że występowanie niezdolności do pracy (ocena prawna) uwarunkowane jest ustaleniami faktycznymi dokonanymi w oparciu o opinie biegłych. Takie stanowisko wynika również z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2008 r., I UK 356/07 (OSNP 2009 nr 17-1, poz. 238), przywołanego w skardze. Potwierdzono w nim, że ocena częściowej niezdolności do pracy w zakresie dotyczącym naruszenia sprawności organizmu i wynikających stąd ograniczeń możliwości wykonywania pracy wymaga z reguły wiadomości specjalnych (opinii biegłego z zakresu medycyny). Nigdy też nie budził wątpliwości wyrażony w tym wyroku pogląd, że ostateczna ocena, czy ubezpieczony jest niezdolny do pracy musi uwzględniać także inne elementy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Ocena ta ma charakter prawny i może jej dokonać wyłącznie sąd, a nie biegły (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 września 2009 r., III UK 30/09, LEX nr 537018; z dnia 4 lipca 2018 r., I UK 179/17, LEX nr 2519343; z dnia 2 grudnia 2014 r., I UK 159/14, LEX nr 1598678 - wyrok z dnia 2 grudnia 2014 r.; z dnia 8 listopada 2012 r., II UK 93/12, LEX nr 1619651; z dnia 27 czerwca 2011 r., I UK 407/10, LEX nr 1084701). Przedstawiony zatem problem prawny został już rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie

naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Dodać też trzeba, że ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Lakoniczne co do *meritum* uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi w niniejszej sprawie do rozpoznania nie zawiera argumentów, które przemawiałyby za oczywistą zasadnością skargi, a dodatkowo nawet nie wiadomo, który przepis miałby w sposób kwalifikowany naruszyć Sąd drugiej instancji (czy chodzi o prawo materialne czy procesowe, czy o obie podstawy kasacyjne).

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.

l.n